

Torp & Gårdar

Indhults by

Oskar övertog föräldragården, som han ägde och brukade ända till sin död. Nu ägs den av Rosalill och Lars Danielsson. Husen är avstyckade och används som fritidsbostad.

Några hundra meter norrut från gården ligger en liten stuga med åkrar omkring. Uthuset var så kallat underladugård med "fähus" under, loge och hölada ovanpå. Så de som bodde här, innan jag minns, hade säkert både kor och grisar. När vi flyttade till Judhult bodde Gottfrid Lavin där. Nu används stugan som fritidshus och ladugården är fallfärdig.

Axel köpte Lillegård, som gränsar till Oskars gård, vilken han brukade med djur i ladugården. Han körde med oxar. Han hyrde ut bostadshuset till Karl och Emelia Svensson med sina 8 döttrar och bodde själv kvar hos Oskar. Numera ägs och bebos gården av Alf och Berta Petterson.

Lite längre fram mot Traryd låg Anders och Emma Karlssons gård. De hade en dotter som hette Nanny. De bodde kvar här till sin död i början av 40-talet. Oskar och Rut Engdahl köpte då gården och bodde kvar här ända tills för några år sedan, då de flyttade till Älmhult. Nu ägs och bebos gården av Nicklas Lindkvist.

I mitten av 40-talet avstyckades tre tomter från Judhult Storegård. Här byggde först Gustav och Klara Karlsson, sedan Otto och Olga Nilsson samt Ture och Ellen Svensson hus. Husen har nu alla bytt ägare. I Gustavs bor Margit Johansson, i Ottos Jan och Mariana Pettersson och Tures används för närvarande som fritidshus.

På nästa tomt ligger Judhults rotes skola, som byggdes 1910. Här fanns en skola innan denna, 200-300 meter från den nuvarande mot Traryd, som byggdes 1865. Den brann ner 1879, men byggdes upp igen samma år. Den skulle, sägs det, vara det första riktiga skolhuset i kommunen. Nu finns det bara en skylt som visar var skolan legat, samt två grindstolpar av sten med stengårdsgård runt tomten. Den nuvarande skolbyggnaden upphörde som skola i slutet av 40-talet, då barnen transporterades med skolskjutsar till Kyrkskolan i Göteryd. 1949 köptes skolan av den då nybildade Judhults Bygdegårdsförening. Den används nu som bygdegård för alla som önskar hyra till bjudningar, föreningsmöten, studiecirklar, teater, egna fester mm.

Strax intill ligger Rary och Greta Johanssons gård. Det är själva huvudgården till Judhults Storegård. De nuvarande husen byggdes av Karl Björklund, Traryd, år 1933, som då ägde gården, vilken han först själv brukade men sedan arrenderade ut. Rudolf och Aslög Svensson brukade gården från 30 till slutet av 40-talet då Greta och Tore Andersson övertog. Därefter Agnes och John Jonasson till 1958 då den siste arrendatorn Rary Johansson tog över. Rary och Greta köpte sedan gården 1961. De gamla husen stod kvar till mitten av 30-talet.

Fortsätter vi sydväst ut strax söder om gamla järnvägen ligger Stenaholm. Detta ägs för nuvarande av Vivan Johansson.

Höjden ägs av Sten Andersson. Här bodde hans föräldrar Siri och Valfrid Andersson med bröderna Johan och Karl. Dessa är nu alla döda. Husen är för närvarande obebodda.

Mitt emot bor Hugo Svensson i ett på senare tid byggt hus.

Lite längre sydväst ligger före detta Sture Petterssons. Här bor för närvarande Conny Danelod med familj. Även denna gård ägs av Sten Andersson.

Några hundra meter längre fram kommer man till gamla järnvägen. Söder om den ligger före detta Englunds. Detta blev ett arrendetorp 1899, då Lovisa och Elias Englund övertog torpet, och brukade det i ca 50 år. De fostrade där upp 13 barn. 1923 rev Englund den gamla torpstugan och byggde en egen villa närmare järnvägen. Senare övertog sonen Wilhelm och hustrun Hildur huset och friköpte tomten.

Björkelund ligger norr om järnvägen, mitt emot Englunds, ett bolagstorp, som nu används som fritidsbostad. De sista som bodde här permanent var Tilda och Axel Andersson.

Hallatorpet ligger vi Strömmaköpsvägen mitt emot Fredagshultet. Det var arrendetorp under bolaget. Den siste arrendatorn var Josef Johansson, som brukade jorden och körde i skogen med sin häst åt bolaget på vintern. Husen används nu som fritidshus.

Det var nog de hus och gårdar som för närvarande finns kvar i Judhults by. Sen fanns här många torp.

Gamla Hallatorpet låg några hundra meter söder om nuvarande Hallatorpet. Katarina och Petter Nilsson bodde här på 1830-talet. Husen revs omkring 1840 då Petter (Hallapetter) övertog det nuvarande Hallatorpet.

Bråtahult låg 200 meter väster om Strömmaköpsvägen vid en skogsväg som går till Stuvhult. Torpstugan var ryggåsstuga. Denna beboddes 1830 av en som kallades Bråtasven. Husen revs omkring 1840.

Bokelid, ett torp som låg nordväst om nuvarande Hallatorp. Innan husen revs omkring 1840 beboddes de av en korpral Ljung.

Grönadal, arrendetorp, allmänt kallat Hökahultet, låg ett stycke söder om järnvägen. Från sekelskiftet bodde här Maria och Karl-Isak Andersson med sin familj i ca 40 års tid. Stugan revs i början av 40-talet.

Gustavsbo var en ryggåsstuga belägen väster om Höjdavägen, en bit väster från Hugo Johanssons stuga. Den siste som bodde här var resehandlaren Anders Svensson född 1824 med hustrun Britta-Lena född 1823. Stugan revs omkring sekelskiftet. Det finns inget kvar av grunden.

Göransbo var ett torp som låg 300 meter väster om Sten Anderssons gård. Sist bodde här Hanna Håkansdotter, född 1829, och hennes son Lars-Johan Göransson, som efter sin mors död, på 20-talet, blev gårdskarl hos prostens Rydeman.

Västra torp låg 300 meter syväst från väg 120 vid gränsen Judhult-Forreryd. Den siste torparen som bodde här var soldaten Sven Rodell, född 1855, och hans hustru Johanna Jonsdotter, född 1860, med familj. Husen revs omkring 1930.

Majebo var en ryggåsstuga som låg 100 meter väster om vägen mot Strömmaköp, 200 meter från Rarys gård. I början av 1800-talet bodde här två kvinnor. Det sägs att de förgiftade våfflor med arsenik, som de bjöd Storegårdsbondens hustru på, vilken avled inom ett dygn därefter. Detta var 1833. Kvinnorna satt i fängelse i två år innan de bekände mordet. De dömdes då till döden. Detta skulle vara de två sista som halshöggs på Ljungby galgbacke. De sista som bodde på Majebo var Johannes Göransson, född 1812 och hustrun Johanna Bengtsdotter, född 1833. Stugan revs på 1870-talet.

Bruns. Väster om Gösköpsån 200 meter från Alf Petterssons gård, låg denna stuga. Den siste som bodde här var Emma Brun, född 1851. Hennes föräldrar var Johan Fredrik Brun, född 1820, med hustru och 3 döttrar. Stugan revs omkring 1880.

Sågen låg vid den nu rivna sågdammen, 100 meter norr om Alf Petterssons gård. En liten såg med enbart en klinga. Siste sågaren var Johan Fredrik Brun. När isen frös fast vattenhjulet, högg han först i isen runt hjulet sedan steg han upp på hjulet och hoppade på det till det kom igång. Sista gången han fick igång hjulet hann han inte hoppa undan, utan följde med ned och krossades till döds. Han efterlämnade hustru och tre minderåriga barn i den skräpiga Brunstugan. Efter hans död revs sågen omkring 1870. Den yngsta dottern, Emma, var endast 4 år när Fredrik omkom vid sågen. Hon gifte sig 1883 med änklungen Aron Silvander som var fosterfar åt ovan nämnda Anders-Petter Silvander. Aron dog 1899, och Emma gifte sig åter 1905 med änklungen Johan Rylander, Ljunggårdsköp. När Emma senare blev änka igen var hon sambo med Maurits Silvander, Hultet, där hon senare avled.

Hilleströms var en backstuga som låg söder om gamla landsvägen mot Traryd, väster om Stuvhults vägsäl. I början av 1800-talet bodde där skomakare Hillström och hans syster Eva, som var älskarinna till stortjuven Tullberg.

Att Judhults by är en urgammal bygd vittnar tre stycken hällkistor om. Den bäst bevarade finns på Alf Petterssons ägor, ett hundratal meter öster om Judhults-Gösköpsvägen. Den andra ligger på kullen bakom Judhultsgården och den tredje finns ett stycke nordost om torpet Bråtahult. Även märken efter kolbottnar finns det gott om i skogarna.

Judhult November 1994
Elmer Johansson

Backstuga: Låg vid byvägen mot Ljunggårdsköp 100 m. so. Oskar Holms gård. Skräddaren Isak Månsson, f. 1819 hustrun Elin Persdotter, f. 1814, bodde här 1860. Stugan riven vid sekelskiftet.

Backstuga: Låg på okänd plats. Änkan Maja Börjesdotter f. 1813, bodde där 1860.

Klockaren Kristoffer Silvander, f. 1791 var skriven på Oskar Holms gård 1860. Han var under 63 år organist i socknen. När han samlade in sin tionde i byarna, var spenderingen riklig. Han blev snart osäker i gången, men i det längsta tog han emot och tackade. "Jag tackar, jag tackar, jag tackar, jag tackar alldeles för mycket", plägade han säga, medan han bockade.

David Nilsson, f. 1833, hustrun Ingrid Stina Månsdotter, f. 1834 bodde på 1/32 mtl "Tarren" 1880. Nilsson tillverkade redskap av halm, såkorgar, bikupor m.m. som han flätade av halm och granrötter.

Kvärn: Låg strax nedom åbron. Var s.k. gräskvärn d.v.s. den fick endast användas vintermånaderna. När Karl Eriksson, "Plumpakallen" f. 1820, malde en julafton, hann han inte mala slut förrän det var nermörkt, men då stannade kvarnen plötsligt utan orsak. Mjölaren letade förgäves efter orsaken inne i kvarnen, men när han kom ut till kvarnhjulet, stod där en liten tomte och höll hjulet. "Jaha", sade mjölaren "jag har bara lite till i bingen, som jag skall mala, sen skall jag sluta". Så gick han in igen. Så snart han kom in, gick kvarnen igen så att huset darrade. Kvarnen revs strax efter sekelskiftet.

J U D H U L T (Juddält)

Judhults ägor äro egendomligt belägna, i det att de på tre sidor omsluta Strommaköp. Medan halva Storegård ligger öster om, så ligger den andra halvan väster om Strommaköp. Två hälikistor erinra om urgammal bebyggelse.

Storegården: Låg på en åker öster om gamla landsvägen, vid vägskalet mot Gösköp. Johannes Jonsson, f. 1797, hustrun i andra giftet, Anna Britta Pålsdotter, f. 1813 har bott här. Jonsson byggde den byggnad v. om ån, vilken ännu kvarstår såsom friköpt lägenhet.

Därefter revs i mitten på 1800-talet den gamla gården.

Hela östra delen, 3/8 mtl av Storegård ägdes av Jonsson omkring 1850. Hans första hustru blev förgiftad på hemväg från kyrkan av ett par kvinnor, varav den ena påstods vara hans älskarinna, medett par våfflor, i vilka arsenik var inbakat. Detta hände 1833.

1860 hade Jonsson lämnat 1/8 mtl till var och en av sina två döttrar och hade endast en liten del själv av gården.

Hallatorpet: Låg vid Strommaköps byväg, 200 m o. nya landsvägen mot Rishult. Peter Nilsson, f. 1818 hustrun Katarina Petersdotter, f. 1818 bodde här på 1830-talet. Nilsson övertog sedanav brukspatronen hela västra Storegård. 3/8 mtl. Detta hemman torde ha varit förläningsjord, som Delary bruk fått av kronan såsom hjälp till bruksdriften. Hemmanet brukades såsom flera åbotorp av torpare, vilka själva ägde husen, men betalade för jorden till 1835, då brukspatronen köpte husen av torparna, så att det blev en gård. Gamla Hallatorpet låg i en bygd, som till stor del i äldre tider varit bokhult. I ett område på 2 a 300 tunnland tillhörande Judhults, Strommaköps och Stuvhults byar fanns för ett 50-tal år sedan ännu fragment av nu försvunna bokhult. Husen revos omkr 1840. Då åboen, kallad "Hallapetter" övertog hela hemmanet, fick nya gården också i dagligt tal heta Hallatorpet. På tomtens finns ett päronträd kvar av en stor trädgård samt en 100 m. lång fägata från ladugården, på båda sidor inlagd av stenmurar.

Bråtahult: Låg 200 m v. från byvägen vid en skogsväg, som går till Stuvhult. Torpstugan var en ryggåsstuga, där, som en gammal torpare uttryckte sig "fan stod på taket och vinkade med greslan", d.v.s. att en trälem ovanpå skorstenen var spjäll. Detta sköts fram och tillbaka medelst en stång, som var fästad vid gaveln. Gården var åbotorp liksom Hallatorpet. Sedan brukspatronen köpt husen, revos de omkring 1840. Ladugårdarna på Hallatorpet och Bråtahult sattes ihop till den nya storgårdens ladugård. Denna ladugård, som kvarstod vid sekelskiftet, hade en ovanlig konstruktion, då den ena ändan var smal och hög, den andra bred och låg. 1830 beboddes torpet av en person vid namn Svea (Bråtasvennen). Han flyttade sedan till Traryd. 100 m öster om torpet ligger en hällkista i skogen.

Bökeliid: låg i den stora bokskog, som för länge sedan avverkats, 200 m s. nuvarande Hallatorpet. Det var ett åbotorp, 1/8 mtl. liksom

Hallatorpet och Bråtahult och lades liksom denna, sedan brukspatronen köpt husen, till Storegården. Innan husen revos, omkring 1840, beboddes de av en korpral Ljung. Han hade sex flickor, som alla blevo gifta med soldater. Då en av döttrarna på gamledar blev tillfrågad, varför alla systrarna gifte sig med knektar, svarade hon "det var bra mycket mer att bli gift med en ståtlig knekt än med en bonnahere."

Grönadal: Allmänt kallat "Hökahultet" låg 300 m so järnvägen.

Födde två kor och var vid sekelskiftet arrendetorp, arrendet 70 kr per år. Karl Isak Andersson, f. 1866 hustrun Maria Karlsdotter f. 1869, bodde där då. Andersson var torpare under ungefär 40 år. Under sin uppväxttid var han en spelevink och upptågsmakare. När folk klagade på honom för hans mor, brukade hon svara "Det är inte farligt, det går snart över, det kan inte växa vett och väggar på en gång". Torpstugan revs omkring 1940, ladugården kvarstår till hälften nedrasad.

Mellantörpet: Var till sekelskiftet dagsverkstorp med 1 1/2 dagsverke i veckan. Det blev arrendetorp 1897, då Elias Englund f. 1871 hustrun Lovisa Karlsdotter, f. 1872, blev torpare mot en årlig avgift av 50 kr. Englund var torpare i cirka 50 år och uppfostrade 13 barn där. Englund rev torpstugan, som låg nära Stuvhults gräns, 300 m sv järnvägen, omkring 1930 och byggde en egen villa på torpet nära järnvägen.

Björkelund: Ligger norr om järnvägen, 100 m s Stuvhultsvägen. Detta torde vara det enda bolagstorp i socknen, där husen kvarstår i nästan samma skick som för 100 år sedan. Siste dagsverkstorparen, som gjorde 2 dagsverken i veckan, var Sven Johan Petersson, kallad "Johan Botte", f. 1827, hustrun Anna Stina Johansdotter, f. 1824. Pettersson var torpare i ungefär 50 år och födde tio barn på torpet, varav alla utom ett emigrerade. Han var en originell man med ett glatt och hurtigt lynne men ett häftigt humör. Hans stora sorg var öknamnet. En liten pojke skall ha pekat på honom och sagt "bottingen" (knubbig, tjockvuxen). Folk, som hörde det, började sedan kalla honom "botte". Han var slaktare och slaktade gärna julgrisarna vid stickebloss. När han tog ut inälvorna ur grisen fick ingen yttra ett ord. Då röt slaktaren "tyst", så det dånade. En gång tog Petersson sin ena ko och ledde till Hässleholms marknad och sålde den, gick sedan hem och

sov några timmar på natten, gick så till Långaryds marknad och köpte en ko igen och ledde den hem. Han hade då gått ungefär 24 mil i sträck. Den som gått med forna tiders hemmagjorda stövlar, förstår arbetsprestationen.

Gustavsbo, kallat Höjdastugan: Var en ryggåsstuga belägen nära en biväg till strommaköpsvägen, 200 m sv. Valfrid Anderssons gård. Sist bodde här resehandlare Anders Svensson, f. 1824, hustrun Britta Lena Johannesson f. 1823. Efter makarnas död revs stugan omkring sekelskiftet. Ett gammalt körsbärsträd samt murrester finnas på platsen.

Göransbo: Var ett torp som låg 500 m. n. strommaköpsvägen, 300 m. öster om Valfred Anderssons gård. Sist bodde här Hanna Håkansdotter, f. 1829, son Lars Johan Göransson. Efter änkan Hannas död, revos torphusen på 1820-talet. Lars Johan blev gårdsdräng ett tjugotal år hos prosten Rydeman. Han var litet efterbliven och hade som lön fritt vivre samt 20 kr per år.

Majebo: Var en ryggåsstuga, som låg 100 m n. strommaköpsvägen, 300 m nv. Björklunds gård. I början av 1800-talet bodde här två kvinnor "Breälen" och hennes unga släkting. De förgiftade våfflor med arsenik som de bjöd Storegårdsbondens hustru på under hemvägen från kyrkan år 1833. Hustrun avled inom ett dygn. Kvinnorna sutto i fängelse två år, innan de bekände och dömdes till döden samt avrättades. De skola vara de sista som halshuggits på Ljungby galgabacke. Senare bodde där Peter Fredriksson, "Majebopetten". Sist bodde där Johannes Göransson, f. 1832, hustrun Johanna Bengtsdotter, f. 1833. Stugan revs på 1870-talet.

Bruns: Väster om ån 200 m från Alv Peterssons gård låg denna stuga, som var så dålig att man ibland kunde få se en snok ligga inkrupen på "karahyllan" och dricka i mjölkbunken. "Brunmorän" som på 1870-talet bodde i stugan, tog då en sked och slog snoken på huvudet. "Vad ska du här gå med dig" sade hon, varpå den feta snoken makligt avlägsnade sig. Sist bodde i stugan, som revs omkring 1880, Emma Brun f. 1851.

Sågen: Låg vid den nu rivna sågdammen 100 m n. Alv Peterssons gård. Det var en liten såg med endast en klinga. Sågen revs omkring 1870. Siste sågaren var Brun. När isen frös fast vattenhjulet, plägade han hugga i isen först ett slag, sedan steg han upp på hjulet och hoppade på det tills att det kom igång. Sista gången han fick hjulet igång,

kunde han inte hoppa undan utan kom under hjulet och krossades till döds, efterlämnade hustru och tre minderåriga barn i den skröpliga "brunastugan". Efter hans död revs sågen omkring 1870.

Västratorp: Låg 300 m v. landsvägen vid Forreryds gräns. 1880 bodde här Petter Fredriksson f. 1832 hustrun Kristina Göransdotter, f. 1832. De gjorde tre dagsverken i veckan för torpet, som födde 2 kor. Fredriksson fick heta "Peter Väster" så länge han levde. Siste torparen var f.d. soldaten Sven Rodell f. 1855, hustrun Johanna Jonasdatter f. 1860. Då Rodell slutade göra dagsverken, blev han fabriksarbetare i Strömsnäs. Han gick den mer än halvmilslånga vägen från torpet morgon och afton samt var vid fabriken 12 timmar om dagen. Torphusen revos omkring 1930.

Skolhuset: En fyrkantig inhägnad av stenmur, ett skäppland stort vid gamla landsvägen, 100 m n. Björklunds gård, visar var rotens första skola låg. Den byggdes 1866. Det berättas att, då den invigdes, ena skolrådsledamoten, som var bonde från Forreryd, kasserade arbetet och kallade byggmästaren "Slarvander" och då denne försvarade sig, kastade sig skolrådsledamoten över honom samt slog honom, så han fick ligga sjuk flera veckor. Huset nedbrann 1879 och återuppbyggdes samma år. Detta hus revs 1920.

Hillströms, bäckstuga: Låg väster om gamla landsvägen, norr om Stuvhults vägshål. I början av 1800-talet bodde där en skomakare Hillström. Hans syster var stortjuven Tullbergs älskarinna. Hillström sprang, då Tullberg stupade för ett skott, fram och stötte kniven i honom samt skrek: "Här är Tullbergs blod".

S T R Ö M M A K Ö P (Strammaköp)

Byborna kallar nu sin by Strömmaköp. I början av 1800-talet ägdes nästan hela byn av en bonde, Fredrik. Han sålde ett torp, Fredrikshult, allmänt kallat "Fredagshultet", som låg vid byvägen nära byns v. gräns, jämte västra delen av sin gård, som tillsammans blev 1/8 mtl. till prästgårdsrättaren Petter Jönsson, f. 1804, hustrun Johanna Svensdotter f. 1807.

Storgården: Som låg i en fålla mitt i byn. Där låg en jordkulle kvar och är en rest av muren. Delades av Fredrik upp till tre av hans söner Kristen, Johan och Nils, vilka byggde var sitt boningshus, som kvar-